

คู่มือประชาชน

เพื่อการลด คัดแยก และใช้ประโยชน์ขยะมูลฝอยชุมชน

ท่านทราบหรือไม่ว่าในปี 2549 มีขยะเกิดขึ้นในประเทศไทยสูงถึง 14.6 ล้านตัน หรือ 40,082 ตันต่อวัน และนับวันจะมีปริมาณเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ หากเราไม่ช่วยกันลด ปริมาณขยะคนละนิดคนหน่อย โดยเริ่มจากตัวของเราเอง สักวันหนึ่งประเทศไทยคง กลายเป็นกองขยะกองโต ท่านคงไม่ต้องการให้บ้านของท่านกลายเป็นกองขยะ ใช่หรือไม่ ถึงเวลาแล้วที่เราจะต้องร่วมมือร่วมใจกัน คัดแยกขยะที่เกิดขึ้นในบ้านของเรา แล้วนำกลับมาใช้ประโยชน์ หรือสร้างรายได้จากขยะเหล่านั้น และขยะก็จะเป็นขยะ อีกต่อไป เกริ่นนำ “

มารู้จัก ขยะ กันเถอะ

“ขยะ” ถือเป็นเรื่องใกล้ตัวที่สุด ที่เรา หลงลืมและมองข้ามว่าเป็นปัญหาใหญ่ที่สังคม ต้องเป็นผู้แก้ไข แต่จริงๆ แล้วตัวเราเองก็สามารถ จัดการกับมันได้โดยง่าย แต่ก่อนอื่นเราควรทราบ ถึงความหมายของคำว่า “ขยะ” กันก่อน!!! ขยะหรือมูลฝอย คือ เศษกระดาษ เศษผ้า เศษอาหาร เศษสินค้า เศษวัตถุ วัสดุพลาสติก ภาชนะที่ใส่อาหาร ถัง มูลสัตว์ ซากสัตว์หรือ สิ่งอื่นใดที่เก็บกวาดจากถนน ตลาด ที่เลี้ยงสัตว์ หรือที่อื่น และ หมายความว่ารวมถึงมูลฝอยติดเชื้อ มูลฝอยที่เป็นพิษ หรืออันตรายจากชุมชน

โดยทั่วไปแล้วขยะแบ่งออกเป็น 4 ประเภท

1. **ขยะอินทรีย์หรือ มูลฝอยย่อยสลาย** คือ ขยะที่เน่าเสียและย่อยสลายได้เร็ว สามารถนำมาหมัก ทำปุ๋ยได้ เช่น เศษผัก เปลือกผลไม้ เศษอาหาร ใบไม้ เศษเนื้อสัตว์ เป็นต้น
2. **ขยะรีไซเคิล หรือ มูลฝอยที่ยังใช้ได้** คือ ของเสียบรรจุภัณฑ์ หรือวัสดุเหลือใช้ ซึ่งสามารถ นำกลับมาใช้ประโยชน์ใหม่ได้ เช่น แก้ว กระดาษ กระป๋องเครื่องดื่ม เศษพลาสติก เศษโลหะ อลูมิเนียม ยางรถยนต์ กล่องเครื่องดื่มแบบ UHT เป็นต้น
3. **ขยะทั่วไป หรือ มูลฝอยทั่วไป** คือ ขยะประเภทอื่นนอกเหนือจาก ขยะย่อยสลาย ขยะรีไซเคิล และขยะอันตราย มีลักษณะที่ย่อยสลายยาก และไม่คุ้มค่าสำหรับการนำกลับมาใช้ประโยชน์ใหม่ เช่น ห่อพลาสติก ใส่ขนม วัสดุพลาสติกบรรจุผงซักฟอก พลาสติกห่อลูกอม ของบะหมี่กึ่งสำเร็จรูป วัสดุพลาสติกเปื้อนเศษอาหาร โฟมเปื้อนอาหาร พอลียเอทีนอาหาร เป็นต้น
4. **ขยะอันตราย หรือมูลฝอยอันตราย** คือ ขยะที่มีองค์ประกอบ หรือปนเปื้อนวัตถุอันตรายชนิดต่างๆ ซึ่งได้แก่ วัตถุระเบิด วัตถุไวไฟ วัตถุออกซิไดซ์ วัตถุมีพิษ วัตถุที่ทำให้เกิดโรค วัตถุกัดกร่อน วัตถุที่ก่อให้เกิดการระคายเคือง วัตถุอย่างอื่น ไม่ว่าจะเป็น การเปลี่ยนแปลงทางพันธุกรรม วัตถุติดไฟ วัตถุที่ก่อให้เกิดการระคายเคือง วัตถุอย่างอื่น ไม่ว่าจะเป็น เคมีภัณฑ์ หรือสิ่งอื่นใดที่อาจทำให้เกิดอันตราย แก่บุคคล สัตว์ พืช ทรัพย์สิน หรือสิ่งแวดล้อม เช่น ถ่านไฟฉาย หลอดฟลูออเรสเซนต์ แบตเตอรี่ โทรศัพท์เคลื่อนที่ ภาชนะบรรจุสารกำจัดศัตรูพืช กระป๋องสเปรย์ บรรจุสีหรือสารเคมี เป็นต้น

ขยะ... เป็นสิ่งมีค่า ท่านทราบหรือไม่ว่าขยะก่อให้เกิด รายได้ เปลี่ยนจากขยะไร้ค่ามาเป็นเงิน ปัจจุบันได้กลายเป็นอาชีพๆ หนึ่ง ได้แก่ อาชีพรับซื้อของเก่า ซึ่งรับซื้อ และขายส่งตามโรงงานเพื่อนำไป แปรรูปกลับมาเป็นผลิตภัณฑ์ใหม่ แต่ราคาที่ซื้อขายกันนั้น จะแตกต่างกันไป ขึ้นอยู่กับ ความต้องการของตลาด ทั้งนี้ วิธีการแยกประเภทวัสดุ รีไซเคิล เพื่อขายให้ได้ ราคาดี ทำได้ง่ายๆ ดังนี้

ประเภท	ประเภทที่ขายได้	วิธีเก็บ	ราคา(บาท) /กก.*
กระดาษ	- กระดาษหนังสือพิมพ์ - กระดาษสมุด-หนังสือ, นิตยสาร - กระดาษกล่อง - กระดาษขาว-ดำ - แผ่นพับ	คัดแยกเป็นประเภท และมัดให้เรียบร้อย เวลาจำหน่ายจะได้ราคาที่ดีกว่า เนื่องจากกระดาษแต่ละประเภทมีราคารับซื้อที่แตกต่าง	กระดาษขาว 8-8.5 บาท กล่องกระดาษ 4-4.5 บาท กระดาษหนังสือพิมพ์ 4.5 บาท เศษกระดาษ 2.3 บาท
พลาสติก	- ภาชนะพลาสติกบรรจุยาละออง ครีมนวด - ขวดพลาสติกใส - ถังน้ำ กระละมิง - ขวดน้ำมันพืชหรือขวดน้ำดื่มชนิดใส - ขวดพลาสติกที่มีเครื่องหมายรีไซเคิล - ขวดน้ำพลาสติกสีขาวขุ่น	ถอดฝาขวด วัน/เท ของเหลวที่บรรจุภายในออก ทำความสะอาดจากนั้นทำให้แบน เพื่อประหยัดเนื้อที่ และเก็บรวบรวมแยกประเภทเป็นพลาสติกสีขาวขุ่น พลาสติกใส และพลาสติกอื่นๆ เนื่องจากพลาสติกแต่ละประเภทมีราคาแตกต่างกัน	พลาสติกขวดน้ำใส 13 บาท พลาสติกขวดน้ำขุ่น 20 บาท ขวดพลาสติก 3 บาท เศษพลาสติกรวม 9 บาท
แก้ว	- ขวดหรือภาชนะแก้วสำหรับบรรจุอาหาร เครื่องดื่มทุกชนิด - ขวดที่มีสีใส เขียว และน้ำตาล	ถอดฝาวัน/เทของเหลวที่บรรจุภายในออก ทำความสะอาด และเก็บรวบรวม	แก้ว 1 บาท, ขวดน้ำปลา 1 บาท, ขวดและกล่องเบียร์สีใส 7 บาท/กล่อง, ขวดและกล่องเบียร์สีขุ่น 8 บาท/กล่อง, ขวดและกล่องเบียร์สีฟ้า 7 บาท/กล่อง, ขวดและกล่องเบียร์ Hineken 13 บาท/กล่อง
โลหะ/อโลหะ	- วัสดุหรือเศษเหล็กทุกชนิด - กระป๋องบรรจุอาหารที่ไม่เป็นสนิม - เครื่องดื่มที่เป็นอะลูมิเนียม - ทองแดง ทองเหลือง ตะกั่ว	วัน/เท ของเหลวที่บรรจุภายในออก ทำความสะอาดจากนั้นทำให้แบนเพื่อประหยัดเนื้อที่และเก็บรวบรวม กรณีเศษเหล็กทองแดงให้มัดรวมไว้	กระป๋องอะลูมิเนียม 50 บาท อะลูมิเนียม 55 บาท เศษเหล็กหนา 7 บาท เศษเหล็กบาง 5 บาท กระป๋องกาแฟ 1 บาท

* เป็นราคาโดยประมาณ ขึ้นอยู่กับความต้องการของตลาดและประเภทวัสดุรีไซเคิล

ทุกคนสามารถทำให้...ขยะ...ลดลงได้

เรา...ทุกคนสามารถมีส่วนร่วมในการช่วยลดปริมาณขยะได้ โดยเริ่มที่ คนในครอบครัว และชักชวนไปสู่ชุมชน หมู่บ้าน ที่ทำงาน ให้ช่วยกันลด คัดแยกขยะ เพื่อให้ชุมชนมีสิ่งแวดล้อมที่ดี โดยสามารถทำได้ดังนี้

ลดการใช้ (Reduce)

1. ลดการขนขยะเข้าบ้าน ไม่ว่าจะเป็นถุงพลาสติก ถุงกระดาษ กระดาษห่อของ โฟม หรือ หนังสือพิมพ์ เป็นต้น
2. ใช้ผลิตภัณฑ์ชนิดเติม เช่น น้ำยาล้างจาน น้ำยาปรับผ้านุ่ม เครื่องสำอาง ถ่านชนิดชาร์ตได้ สบู่เหลว น้ำยารีดผ้า น้ำยาทำความสะอาด ฯลฯ
3. ลดปริมาณขยะมูลฝอยอันตรายในบ้าน หลีกเลี่ยงการใช้สารเคมีภายในบ้าน เช่น ยากำจัดแมลง หรือน้ำยาทำความสะอาดต่างๆ ควรจะหันไปใช้วิธีการทางธรรมชาติ จะดีกว่า อาทิ ใช้เปลือกส้มแห้งนำมาเผาไล่ยุง หรือ ใช้ผลมะนาวเพื่อดับกลิ่นภายใน ห้องน้ำ
4. พยายามหลีกเลี่ยงการใช้โฟมและพลาสติกซึ่งกำจัดยาก โดยใช้ถุงผ้าหรือ ตะกร้าในการจับจ่ายซื้อของ

ใช้ซ้ำ (Reuse)

1. นำสิ่งของที่ใช้แล้วกลับมาใช้ใหม่ เช่น ถุงพลาสติกที่ไม่เปรอะเปื้อนก็ให้ เก็บไว้ใช้ใส่ของอีกครั้งหนึ่ง หรือใช้เป็นถุงใส่ขยะในบ้าน 2. นำสิ่งของมาดัดแปลงให้ใช้ประโยชน์ได้อีก เช่น การนำยางรถยนต์มาทำ เก้าอี้ การนำขวดพลาสติกก็สามารถนำมาดัดแปลงเป็นที่ใส่ของ แจกัน การนำเศษผ้า มาทำเป้เล่นนอน เป็นต้น 3. ใช้กระดาษทั้งสองหน้า

การรีไซเคิล (Recycle)

เป็นการนำวัสดุที่สามารถนำกลับมาใช้ใหม่ได้ เช่น กระดาษ แก้ว พลาสติก เหล็ก อะลูมิเนียม มาแปรรูป โดยกรรมวิธีต่างๆ นอกจาก จะ เป็นการลดปริมาณขยะมูลฝอยแล้ว ยังเป็นการ ลดการใช้พลังงานและลด มลพิษที่เกิดกับสิ่งแวดล้อม ซึ่งเราสามารถทำได้โดย

1. คัดแยกขยะรีไซเคิล แต่ละประเภท ได้แก่ แก้ว กระดาษ พลาสติก โลหะ/ อโลหะ
2. นำไปขาย/บริจาค/ นำเข้าธนาคารขยะ/กิจกรรม ขยะแลกไข่
3. ขยะเหล่านี้ก็จะเข้าสู่กระบวนการรีไซเคิล

กิจกรรมการนำขยะกลับมาใช้ประโยชน์

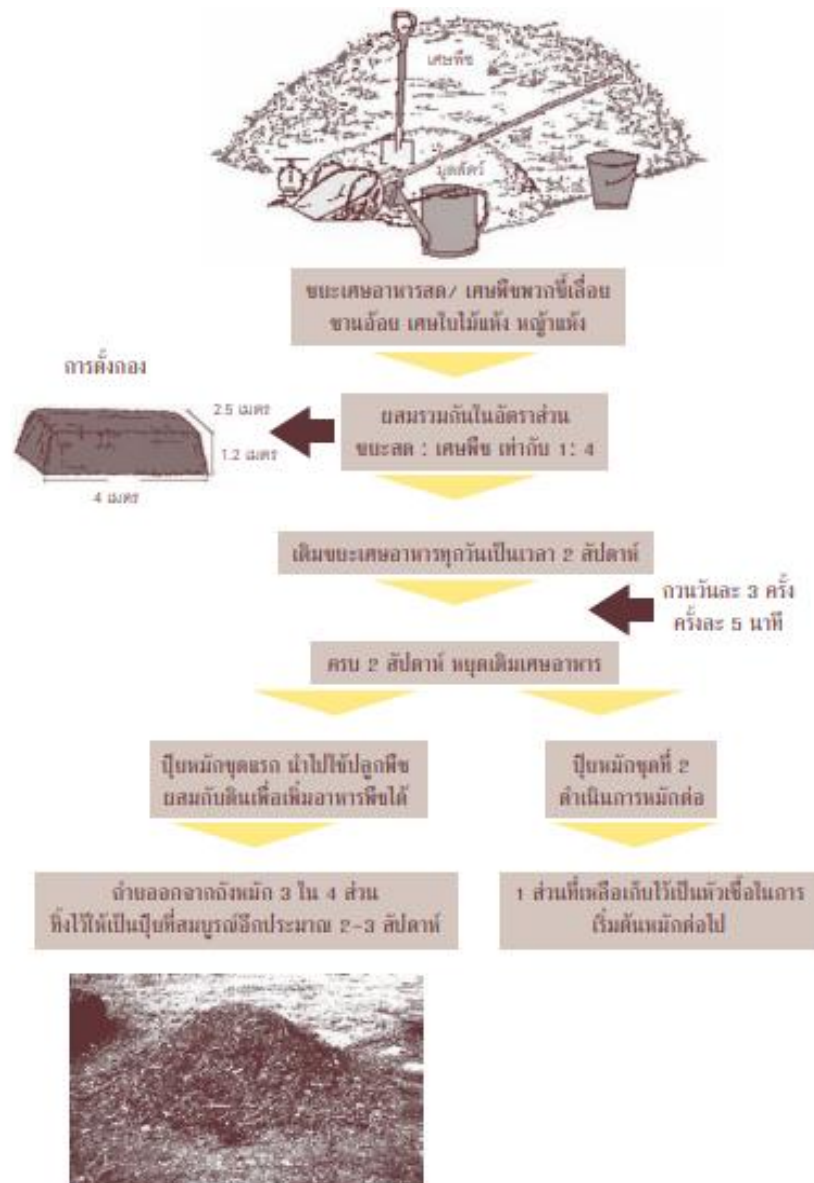
ก่อนที่จะนำขยะกลับมาใช้ประโยชน์ ต้องมีการคัดแยกประเภท ขยะมูลฝอยภายในบ้าน เพื่อเป็นการ สะดวกแก่ผู้เก็บขนและสามารถ นำขยะบางชนิดไปขายเพื่อเพิ่มรายได้ให้กับตนเองและครอบครัว รวมทั้ง ช่วย ต่อการนำไปกำจัดอีกด้วย โดยสามารถทำได้ดังนี้

ประเภท	แยกวิธีใด	นำไปใช้ประโยชน์
ขยะอินทรีย์	- คัดแยกอาหาร กิ่งไม้ ใบไม้ ออกจากขยะอื่น ๆ - จัดหาภาชนะที่มีฝาปิดเพื่อ แยกเศษอาหาร ผัก ผลไม้	- รวบรวมเศษอาหารไว้เลี้ยงสัตว์ - นำเศษผักผลไม้และเศษอาหารไปทำขยะหมอม หรือน้ำหมักจุลินทรีย์ (EM) - เศษกิ่งไม้ ใบไม้ ผสมกับกากที่ได้จากการทำ ขยะหมอมกลายเป็นปุ๋ยหมักอินทรีย์
ขยะรีไซเคิล	- แยกขยะรีไซเคิลที่ขายได้ แต่ละประเภทให้เป็นระเบียบ เพื่อสะดวกในการหยิบใช้ หรือจำหน่าย	- รวบรวมมาเข้ากิจกรรมของชุมชน เช่น ธนาคารขยะแลกแต้ม ขยะแลกไข่ ธนาคารขยะ ผ้าป่ารีไซเคิล เป็นต้น - นำมาใช้ซ้ำโดยประยุกต์เป็นอุปกรณ์ในบ้าน เช่น ขวดน้ำพลาสติกมาตัดเพื่อปลูกต้นไม้ กระป๋องน้ำอัดลม ตัดมาใช้เป็นแก้วน้ำ ขวดแก้ว ขวดพลาสติกมาใส่กาแฟ เครื่องปรุง ต่าง ๆ หรือมุงชักรฟอกชนิดเดิมได้ ฯลฯ
ขยะอันตราย (ขยะพิษ)	- แยกขยะอันตราย ออกจากขยะ อื่น ๆ โดยในการคัดแยกต้อง ระวังไม่ให้ขยะอันตรายสารเคมี ที่บรรจุอยู่สัมผัสร่างกาย หรือเข้าตา	- ขยะอันตรายเหล่านี้ไม่สามารถนำมา ใช้ประโยชน์ซ้ำอีกแต่ท่านสามารถช่วยป้องกัน ปัญหามลพิษจากขยะได้ โดยรวบรวม นำไปกำจัดอย่างถูกวิธี

หลังจากเราคัดแยกขยะแล้ว ก็จะได้ขยะที่สามารถนำกลับมาใช้ ประโยชน์ได้ โดย จะแบ่งออกเป็น 2 กิจกรรมใหญ่ ตามประเภทขยะ ดังนี้

1. การใช้ประโยชน์ขยะอินทรีย์

- การทำปุ๋ยหมัก นำเศษอาหารสด/เศษพืชพวก ชี้อ้อย/ขานอ้อย/เศษใบไม้แห้ง/ เศษหญ้าแห้ง ผสม รวมกันในอัตรา ส่วนขยะสด ต่อเศษพืชเท่ากับ 1 : 4 และกองบนพื้นดิน การตั้งกองจะทำ เป็นชั้นๆ ระหว่าง เศษพืช ปุ๋ยคอก และปุ๋ยเคมี ขนาดของกอง กว้าง 2.5 เมตร สูง 1.2 เมตร ยาว 4 เมตร กวณวันละ 3 ครั้ง/ครั้ง ละ 5 นาที เติมขยะเศษอาหารทุกวันเป็น เวลา 2 สัปดาห์ ครบ 2 สัปดาห์ หยุด เติมอาหาร ถ่ายออกจากถัง หมัก 3 ใน 4 ส่วน ทิ้งไว้ให้เป็นปุ๋ยที่สมบูรณ์ อีกประมาณ 2-3 สัปดาห์ ปุ๋ยหมัก ชุดแรก นำไปใช้ปลูกพืช ผสม กับดิน เพื่อเพิ่มอาหารพืชได้ 1 ส่วนที่เหลือ เก็บไว้เป็นหัวเชื้อในการเริ่มต้นหมัก ต่อไป

- ปุ๋ยชีวภาพที่ผลิตจากพืชหรือขยะเปียก - เศษวัสดุเหลือใช้ 0.5 ถัง - กากน้ำตาล 1 ลิตร - น้ำหมัก
จุลินทรีย์ 1 ลิตร - น้ำสะอาด 0.5 ถัง อุปกรณ์ - ถังพลาสติกมีฝาปิดขนาด 20-40 ลิตร - ถุงปุ๋ย

วิธีทำ

- 1 เติมน้ำสะอาดลงในถังพลาสติกประมาณครึ่งถัง

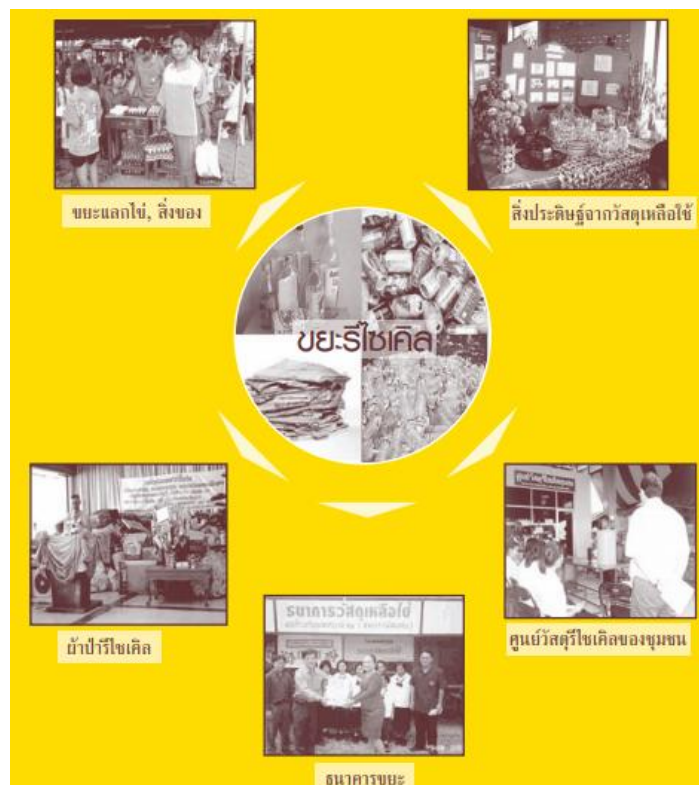
- 2 จากนั้นเติมหากน้ำตาลและหัวเชื้อจุลินทรีย์ ผสมให้เข้ากัน

- 3 นำเศษวัสดุใส่ถุงปุ๋ยผูกปากถุงแล้วนำไปแช่ให้จุ่มเป็นเวลา 7 วัน โดยเก็บในที่ร่ม

ประโยชน์ : ผสมน้ำ 1 : 500 ใช้ฉีดพ่นหรือรดต้นไม้พืช ช่วยเร่งการเจริญเติบโต และใช้เป็นหัวเชื้อจุลินทรีย์

2. การใช้ประโยชน์ขยะรีไซเคิล พอจะทราบกันแล้วว่าขยะที่สามารถนำมาใช้ ประโยชน์ได้หรือที่เรียกว่า ขยะรีไซเคิล เราสามารถนำมา ทำกิจกรรมภายในชุมชนได้หลายกิจกรรมเพื่อให้ชุมชน น่ายู่และมีสิ่งแวดล้อมที่ดี ซึ่งยกตัวอย่างได้ดังนี้

คัดแยกขยะทิ้งให้ถูกที่และถูกถัง...

ถังสีน้ำเงิน

รองรับขยะมูลฝอยทั่วไป เช่น ถุงหรือพลาสติกใส่นม ถุงพลาสติกบรรจุผงซักฟอก ฯลฯ

ถังสีเขียว

รองรับขยะมูลฝอยย่อยสลาย เช่น เศษอาหาร เปลือกผลไม้ เศษผัก เศษเนื้อสัตว์ ฯลฯ

ถังสีเหลือง

รองรับขยะมูลฝอยที่ยังใช้ได้ (รีไซเคิล) เช่น เศษเหล็ก เศษแก้ว กระดาษ พลาสติก กระป๋องเบียร์ ฯลฯ

ถังสีส้ม

รองรับขยะมูลฝอยอันตราย เช่น หลอดฟลูออเรสเซนต์ ถ่านไฟฉายหรือแบตเตอรี่โทรศัพท์เคลื่อนที่ ภาชนะบรรจุสารกำจัดแมลง หรือวัชพืช กระป๋องสีสเปรย์ กระป๋อง สารกำจัดแมลง ภาชนะบรรจุสารเคมี ฯลฯ

